

Milan Lazić, RAVNOGORSKI POKRET 1941-1945, Beograd 1997.

Četnički pokret u Drugom svetskom ratu na tlu Srbije i Jugoslavije ubraja se u teme kojima je u našoj istoriografiji posvećena znatna pažnja. Do pre desetak godina "afirmativno pisanje" o tom fenomenu naše bliske prošlosti bilo je tabu-tema. Politička klima koja je nastala sa liberalizacijom političkih prilika omogućila je poplavu publicističke literature, tako da tu problematiku u našoj literaturi još prate brojne kontroverze.

Milan Lazić pretenduje da ovom knjigom da sveobuhvatnu analizu političke, ideološke i vojničke suštine četničkog pokreta Draže Mihailovića i njegove uloge prema okupatoru, na jednoj, i saveznicima, na drugoj strani.

Rad se temelji na širokoj izvornoj osnovi – bogatoj arhivskoj i objavljenoj građi, američke, nemačke i italijanske provenijencije i raznovrsnoj literaturi nastaloj u zemlji i naših autora u emigraciji. Veoma obiman i sadržajem bogat naučni aparat pruža mogućnost skeptičnom čitaocu da kritički preispita naučno utemeljenje vrednosnih sudova autora.

Rad se sastoji od sedam glava hronološki poređanih, ali od kojih svaka obrađuje više tematskih celina. Prva glava "Politički i vojni pokret Draže Mihailovića" obuhvata korene tradiciju i stvaranje četničkog pokreta u ratu 1941. godine, njegovu vojnu i političku organizaciju i politički program. Autor je zaključio da četnički pokret Draže Mihailovića nije imao jasan politički program, a da je po mnogim vojnim pitanjima bio nepripremljen za rad koji mu je prethodio. D. Mihailović je uporno svojim pristalicama ukazivao na štetnost preuranjenih akcija i pozivao na oblike pasivnog otpora i građanske neposlušnosti. Druga glava "Četnički pokret otpora i oružani sukobi" obrađuje uspostavljanje veze D. Mihailovića sa vladom u Londonu. Lazić tumači da su četnici silom događaja uvučeni u rat protiv Nemaca zbog akcije komunista, a ne sopstvenom inicijativom. Daje kratak pregled četničkog delovanja u Crnoj Gori, Bosni, Hrvatskoj i Sloveniji. Osvetljava početak saradnje četnika sa Nemcima i iznosi, mada na osnovu literature bez čvrste

izvorne osnove, saradnju četnika sa ustašama u Bosni. Ocenjuje da su dva pokreta iako su bila ljuti protivnici na nacionalnom, verskom i političkom planu, svoju dodirnu tačku našli u antikomunizmu i zajedničkoj borbi protiv komunista. U trećoj glavi "Britanska politika prema Ravnogorskom pokretu" prikazuje britansko-četničko sporenje oko zahteva za izvođenje sabotaža protiv okupatora i stav izbegličke vlade prema pokretima otpora u zemlji. U četvrtoj glavi "Krizna Ravnogorskog pokreta" prikazan je vojni poraz četničkog pokreta u prvoj polovini 1943. godine u borbama s partizanima u Hercegovini i jugoistočnoj Bosni. U petoj glavi "Krizna u britansko-četničkim odnosima" prikazuje uzroke napuštanja četničkog pokreta od svojih štićenika Britanaca. U šestoj glavi "Vojnopolitički neuspesi četnika Draže Mihailovića" možemo da pratimo intenziviranje saradnje četnika s Nalcima u Srbiji krajem 1943. i početkom 1944. godine i potpuni prekid britanske pomoći četničkom pokretu i povlačenje njihovih misija. U sedmoj, najobimnijoj, glavi "Poraz Ravnogorskog pokreta" autor prikazuje povlačenje četnika iz Srbije, njihovo izvlačenje u Istru i u Dalmaciju početkom 1945, slom četničke grupacije na Lijevča-polju i konačan poraz pokreta.

Na kraju knjige priložena su tri dokumenta: *Rezolucija sa Ravnogorskog pokreta u selu Ba*; *Pismo Vinstona Čerčila kralju Petru II Karađorđeviću od 2. aprila 1943. godine* i *Pismo Slobodana Jovanovića, predsednika ministarskog saveta i zastupnika ministra vojske i mornarice, Vinstonu Čerčilu*.

U zaključku Lazić je analizirao razlike između četničkog i partizanskog pokreta koje su, kako zaključuje, bile toliko velike da su morale dovesti do međusobnog vojnog sukoba.